

Квас Роксолана. КОНФЛІКТИ В СІМ'Ї: ОСОБЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА

Розкрито поняття подружнього конфлікту, проблема якого є дуже актуальною на даний час, а також його особливості та специфіка.

Ключові слова: подружній конфлікт, конфлікт, сім'я, подружні взаємини, міжособистісні стосунки

В основі відносин у сім'ї – почуття любові як вищий рівень емоційно позитивного ставлення людини до людини. Відносини, побудовані на основі почуття любові, характеризує висока вибірковість, глибока зануреність їх суб'єктів, контакт між ними на всіх рівнях (психофізіологічному, психологічному, фізичному).

Подружні взаємини – сукупність соціально регламентованих відносин між шлюбними партнерами. Вони є частиною сімейних відносин і водночас значно розрізняються за змістом, функціями, структурою від любовних відносин. Зміст подружніх взаємовідносин зумовлений значенням шлюбу, який організовує, стабілізує, соціально санкціонує задоволення господарсько-побутових, емоційно-сексуальних, психологічних і батьківських потреб чоловіка і жінки.

Проблема подружніх конфліктів у молодій сім'ї не втрачає актуальності. Проблемою сімейних конфліктів займалися багато вітчизняних, і зарубіжних вчених: М. І. Алексєєва, Т. В. Говорун, С.В. Дворняк, В.І. Зацепіна, Т.С. Кириленко, С.В. Ковальова, О.С. Кочарян, М.М. Обозова, які зазначали, що криза, в якій опинилась сьогодні українська сім'я, є наслідком соціальних проблем, в яких перебуває суспільство. Ознаками такої кризи є: високий рівень незадоволеності подружнім життям, конфліктність, стійка орієнтація подружжя на розлучення та малодітну сім'ю, нездатність досягти злагоди, зростання кількості розлучень тощо. Сім'я, особливо на початковій стадії її розвитку, потребує психологічної підтримки та допомоги.

У літературі немає єдиної думки щодо комплексного

підходу до діагностики сімейних взаємин, недостатньо розроблені шляхи попередження та подолання виникнення протиріч у сім'ї.

Основна частина. Сімейні конфлікти є однією з найпоширеніших форм конфліктів. За оцінками фахівців, у 80 – 85% сімей відбуваються конфлікти, а в інших 15 – 20% виникають сварки з різних приводів.

Сімейні конфлікти – це протиборство між членами сім'ї на основі зіткнення протилежно направлених мотивів і поглядів. Вони мають свої особливості, врахування яких необхідне для їх попередження та подолання.

Сімейні конфлікти обумовлені унікальністю сімейних відносин, найважливішою особливістю яких є те, що їх основний зміст складають як міжособистісні стосунки (любов, кровна спорідненість), так і правові й етичні зобов'язання, що скеровані на реалізацією функції сім'ї та їх членів (народження і виховання дітей, ведення господарської і економічної діяльності, спілкуванні, дозвілля і відпочинок членів сім'ї).

Конфлікт у сім'ї виникає у тому випадку, коли чоловік та дружина прагнуть зайняти ту ж символічну роль чи виняткове положення, грати несумісні ролі, досягти різноспрямованих цілей. Вступаючи у шлюб, люди зустрічаються із значною кількістю відмінностей. Водночас конфлікт містить можливість виходу на новий рівень взаємин, знаходження нових можливостей. Успішні сім'ї відрізняються не відсутністю конфліктів, а незначною їх глибиною і безболісністю.

Конфлікт виконує дві функції: конструктивну і деструктивну. Конструктивна функція конфлікту у сімейних взаєминах полягає у тому, що він може стати потужним джерелом розвитку членів сім'ї та сім'ї загалом. Завдяки конфлікту можуть з'явитися нові цілі, норми, цінності. Конструктивна функція починає реалізуватися тоді, коли партнери володіють навичками конструктивної поведінки у конфліктній ситуації. У межах своєї конструктивної функції конфлікт:

- адаптує сім'ю загалом, її членів до нових умов;
- проявляє причину протиріччя, чим дозволяє перебороти її;

- згуртовує членів сім'ї і орієнтує їх на захист своєї єдності;
- допомагає виплеснути психологічну напругу і позбутися фрустрації;
- допомагає членам сім'ї краще розкрити власні якості та завоювати авторитет.

Деструктивна функція конфлікту полягає у тому, що зростання відчуття його невирішуваності може призводити до зростаючого відчуття психологічного дискомфорту. Учасники конфлікту починають забувати, що їхньою метою є намагання знаходити конструктивні способи розв'язання суперечок. Деструктивні конфлікти проявлятися у замкненості подружжя одне від одного, втраті взаємозв'язків та взаєморозуміння, тим послаблюється єдність сім'ї, знижується її здатність протистояти труднощам.

Важливим соціально - психологічним чинником подружніх конфліктів є характер спілкування. Сімейні взаємини тим кращі, чим більше саморозкриття подружжя у спілкуванні, за наявності великої кількості спільних очікувань і установок, глибокого взаєморозуміння, високого рівня невербальної комунікації, постійного підтвердження своєї подібності у сприйнятті подружніх ролей. Відсутність подібної налагодженої системи міжособистісного спілкування у сім'ї призводить до сімейних конфліктів.

Причинами сімейних конфліктів є:

- обмеження свободи активності, дій, самовираження членів сім'ї;
- ненормативна поведінка одного або декількох членів сім'ї (алкоголізм, наркоманія і т. д.);
- наявність протилежних інтересів, прагнень, обмеженість можливостей для задоволення потреби одного з членів сім'ї (з його точки зору);
- авторитарний, жорсткий тип взаємостосунків, що склалися в сім'ї;
- наявність важковирішувальних матеріальних проблем;
- авторитарне втручання родичів у подружні відносини;
- сексуальна дисгармонія партнерів у шлюбі й ін.

Сімейні конфлікти відрізняються підвищеною емоційністю,

швидкістю, формами протиборства (докори, образи, сварка, сімейний скандал, порушення спілкування), а також і способами їх подолання (примирення, досягнення згоди, поладження відносин на основі взаємних поступок, розлучення).

Нерідко сімейні конфлікти закінчуються трагічно, призводять до різних захворювань членів сім'ї. Особливо важкі наслідки сімейні конфлікти мають для дітей.

Гострота конфліктів, їх частота, сила емоційних вибухів, контроль за власною поведінкою, тактика і стратегія поведінки партнерів у різних конфліктних ситуаціях залежить також від індивідуальних особистісних особливостей, темпераменту і характеру подружжя.

Висновки. Отже, сутністю подружнього конфлікту є зіткнення суперечливих позицій членів сім'ї. Основою сімейних конфліктів є розходження між уявленнями партнерів стосовно потреб одне одного, між уявленнями і очікуваннями одного стосовно іншого.

Джерела:

1. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – стор. 105 – 113.
2. Пірен М. І. Конфліктологія: підручник. – К.: МАУП, 2007 – стор. 99 – 100.
3. Ємельяненко Л. М., Петюх В. М., Торгова Л. В., Гриненко А. М. Конфліктологія: Навч. посіб. / За заг. ред. В. М. Петюха, Л. В. Торгової. - К.: КНЕУ, 2003. - 315 с.
4. Шнейдер Л.Б.. Сімейна психологія: Навчальний посібник для вузів. 2-е изд.-М.: Академічний Проект; Єкатеринбург: Ділова книга. - 768 с. -(«Gaudeamus»), 2006
5. Альошина Ю.Є., Волович А.С. Проблеми засвоєння ролей чоловіка та жінки // Питання психології, 1991. № 4. С. 74-82.
6. Альошина Ю.Є., Гозман Л.Я., Аубовская Е.М. Соціально-психологічні методи дослідження подружніх відносин. М., 1987.

Стаття надійшла 17 грудня 2015 р.